

24.01 Batı Felsefesi Klasikleri

Prof. Rae Langton

I. Platon

Ders 4. *Phaidon*

1. *Sokrates'in Simmias'a Cevabı* (91d). Simmias daha önce şu ihtimale işaret etmişti: Ruh bir çeşit armoni veya uyuşma gibi bir şeydir, yani lirle armoni arasındaki gibi, ama bedenden (yani tahtadan, tellerden) bağımsız olması, “ilahi olana yakın” olmasıyla farklıdır, ama yine de bedene (tahtaya, tellere) bağlı ve beden yok olmasına meydan okuyamamaktadır. Sokrates Simmias'a kendisinin anımsama argümanını kabul etmiş olduğunu hatırlatır: her ne kadar bu argüman sadece, ruhun ebedi olmasına değil ama daha önceden var olduğuna işaret ediyor olsa da bu argüman armoni (92b) teorisiyle çelişmektedir, çünkü ruh bir *bedensiz* olarak vardır. Lirle alakalı olan analoginin işe yaramayacağına dair bir ikinci sebep: ruh, bedene yön verip kontrol eder ama harmoni tahta ve teller tarafından yön verilip kontrol edilir (94c).
2. *Sokrates'in Kebes'e Cevabı*. Kebes Sokrates'in argümanına, ruhun bedenle olan ilişkisini, dokuyucunun pelerinle olan ilişkisine benzeterek karşı çıkmıştı: bir dokuyucu, dokuduğu pelerinlere nazaran daha fazla güçlü ve dayanıklı olmasına rağmen, bazı pelerinlerin dokuyucudan daha fazla hayatta kalması mümkündür ve aynı şekilde ruhla beden arasındaki ilişki için de geçerlidir. Sokrates'in cevabı, tartışmanın geri kalanını doldurmaktadır. Kebes'in sorusu, ‘sebebin meydana gelmesi ve yok olması sorusunun daha detaylı bir araştırmasını davet etmektedir (96a) ki formlara ve ölümsüzlüğe dair argümanları yeniden bir araya getirecek bir araştırmadır bu.
3. *Sokrates'in Entelektüel Otobiyografisi*. Kozmolojiye ve doğal açıklamalara, yani genel olarak söyleysek bilime büyük düşkünlüğü vardı. Şimdi ise, doğaya veya en basit basmakalıp aritmetik doğrular karşısında bile şaşırılmaktadır (96e-97a). Sokrates'in orada oturup konuşuyor olması sebebinin fiziksel açıklanması, gerçek sebebi ortaya çıkarmamaktadır. Bu onun iskeleti ve iskeletini tutan kaslarından dolayıdır ama bu gerçek sebep değildir; gerçek sebep, onun orada kalarak cezasını çekmesinin en iyi olduğunu düşünmesidir (98c). ‘Birbirinden farklı iki şeyi ayırt edemediğinizi düşünsenize: gerçek sebep ve onsuz, sebebin gerçek sebep olamayacağı şey!’
4. *Açıklamanın Çeşitleri*: Sokrates şimdi doğal, fiziki açıklamaların şeylerin nasıl olduklarını veremediklerine inanmaktadır: daha iyi bir açıklama, formlar çerçevesinde verilendir. Bir şeyin şöyle ve böyle olmasının sebebi, o şeyin bir formdan pay almasıdır. Bir şeyin güzel olmasının sebebi, o şeyin güzellik formundan pay almasıdır (100d). Bu ‘basit’ anlayış, 103-105 arasında zenginleştirilir. Bir şeyin güzel olmasının sebebi, özü itibarıyla güzel olana –güzellik formundan esasen pay alıyor olan bir şeye-sahip olmasındandır (mesela, taç yapraklarının belirli bir düzenlenmesi). Genel olarak: bir şeyin F olmasının sebebi, o şeyin esas itibarıyla F olmasıdır. Bir şeyin sıcak olması, esasen sıcak olan *Ateşten* ötürüdür. (1005b). Ateş, sıcakla aynı şey değildir, ama Ateş *esas itibarıyla sıcak* olduğundan, ‘Soğuk’u kabul etmeyecek’ ve Ateş olmağa devam edecektir, ‘Sıcak’ın kendisi’ ‘Soğuk’u kabul’ edeceği kadar. Formlar teorisinin önemli olan şu inceliklerine dikkat edilmelidir:
 - (i) *Gereklikten* ötürü *Formların* kendi aralarında *ilişkileri vardır* (bir Form, ‘başka birini de beraberinde getirir’); *uyuşmazlıktan* ötürü (bir Form başka

birini 'kabul etmez'); ve *uyuşmadan* ötürü (bir Form başka birini 'kabul eder'). Kar, Soğuk'u kabul eder; Soğuk, tıpkı Kar gibi, Sıcağı kabul etmez. Ateş Sıcağı kabul eder, Sıcak, aynen Ateş gibi, Soğuk'u kabul etmez. Üç Tekliği kabul eder ama Teklik Çiftlik olmağı kabul etmez, aynen Üç gibi.

(ii) *Özel şeylerin esas ve arızı özellikleri arasında var olan ilişkilere dayanan bir farklılık söz konusudur: özel bir şey olan kar, esas olarak soğuktur Kar ve Soğuk Formları arasındaki ilişkiden dolayı. Ateş ve Sıcak Formları arasındaki ilişkiden ötürü, özel bir şey olan ateş sıcaktır. Bir tahta parçası sadece arızı olarak sıcaktır: sıcak olmadan da var olabilecek bir şeydir, çünkü Tahta Soğuk'u 'kabul eder'. Öte yandan bir tahta parçası arızı olarak sıcaktır *esas itibarıyla* sıcak olan ateşten dolayı. Burada, Kebes'e cevap verecek olan En Son Argümanı oluşturmak için Sokrates'in kullandığı değişmeğe ve açıklamağa dair genel prensiplere sahibiz.*

5. *En Son Argüman*. 'Bana cevap ver ve söyle: bedende neyin varlığı bir bedeni yaşayan yapan şeydir (105c). Kebes'in cevabı: *Ruhtur*. Beden arızı olarak canlı olur ruhtan dolayı ki ruh esas itibarıyla canlıdır; nasıl esas olarak sıcak olan ateşin varlığından ötürü bir tahta parçası arızı olarak sıcaksa. Karşılıklarına denk gelen formların arasındaki ilişkilere dolayı bu böyledir: Ateş sıcağı ihtiva etmekle, Soğuk'u kabul etmez; Ruh da Canlı olmağı ihtiva ettiğinden, ölümü kabul etmez. Bunlar En Son Argümanda başvuru genel prensiplerdir.

A. Eğer bir şey F değilse, F olamayacaktır.

B. Eğer bir şey esas olarak F'se, değil-F de olamaz.

S Bir şeyin F olmasının sebebi, esas olarak F olan bir şeydendir.

Ö1. Birinin canlı olmasının sebebi, ruhunun olmasıdır.

S1. Birinin canlı olmasının sebebi, esas olarak canlı olan (S ile) bir şeydir.

S2. Ruh, esasen canlıdır (Ö1, S1 ile)

S3. Ruh cansız olamaz, yani ölü olamaz (S2, B ile)

S4. Ruh ölü olamaz, yani ölemez (S3, A ile)

'Bütün şüphenin ötesinde, Kebes, ruh ölümsüzdür ve yok olmaz ve ruhlarımız gerçekten Hades'te de var olacaklardır.' (107).

En Son Argüman hakkında Sorular. Sonuç ne olmalı gerçekten? Ruh, canlı olmaktan hiçbir zaman vazgeçmeyecektir ve *hep var olacaktır*. Ateş esasen sıcaktır. Eğer sıcak olmağa devam etmezse, var olmağa da devam edemeyecektir, kendisine en esas olan şeyi kaybettiğinden ötürü. Ruh da eğer canlı olmağa devam etmeyecekse, var olmağa da devam edemeyecektir, kendisine esas olan şeyi kaybettiği için. Buradaki ölmüş olmanın soğuk gibi bir özellik olduğu zannına dikkat edelim yine.(bunu Döngüsel Argüman'ı tartışırken sorgulamıştık).

6. *Son Sahneler*. Sokrates, şairlerin öteki dünyaya olan yolculuk hikâyelerinin üstünde detaylı olarak durur; sanki okyanusun çamurlu yüzeyindeki bir delikten saf hava ve yukarıdaki ışığa doğru bir yolculuk gibidir (109b). Arkadaşları direktiflerini sorarlar: 'seni hangi biçimde gömelim?' Sokrates gülerek, 'Nasıl arzu ederseniz, öyle' der; ama 'sadece düşerken beni tutun' (115c). Zehri içer ve zehir etkisini göstermeğe başladığında son arzusunu dile getirir: Kriton, Sokrates için, sağlık tanrısı Asklepios'a, teşekkür için bir kurban kessin (118a).